

регионе. Обоснованы необходимость разработки комплексной региональной стратегии привлечения иностранных инвестиций.

Ключевые слова: инвестиционные ресурсы, иностранный капитал, инвестиционная привлекательность, инвестиционная деятельность, региональная стратегия.

Oleksandrenko I.V. Features of the Forming of Investment Resources of Volyn Region in the Conditions of Foreign Capital Flow.

Theoretical bases of the forming of investment resources of the region have been considered. The sources of the forming of investment resources of the Volyn region have been studied. Factors influencing on the flow of foreign capital in the region have been determined. Necessity of elaboration of complex regional strategy of attractiveness in of foreign investments has been substantiated.

Key words: investment resources, foreign capital, investment attractiveness, investment activity? regional strategy.

Надійшло 05.03.2008 р.

УДК 336.71:330.322:330.3(477)

Л.Г. Кльоба

**Інвестиційна політика банків України в умовах
ринкової трансформації економіки**

У процесі інвестиційної діяльності важливе значення має інвестиційна політика банку – сукупність заходів інвестиційного менеджменту, які спрямовані на забезпечення оптимальних обсягів, структури та прибутковості інвестиційних активів. Запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення банками процесу розробки та реалізації інвестиційної політики.

Ключові слова: *інвестиційна політика банку, інвестиційні програми, трансформація економіки.*

Економічні цілі та інтереси інвестиційної діяльності комерційних банків полягають передусім в отриманні максимальних прибутків при досягненні належного рівня ліквідності і надійності банківських інвестиційних операцій. Оскільки банки ведуть свій бізнес, в основному, не на власних, а на залучених ресурсах, то вони не можуть вкладати гроші своїх клієнтів у ризикові інвестиційні проекти (як великі, так і малі), якщо вони належним чином не обґрунтовані та не забезпечені необхідними гарантіями. Саме тому банки при розробці своєї інвестиційної політики повинні реально оцінювати привабливість, ризики та ефективність інвестиційних проектів. Це означає, що банки повинні розробляти продуману та обґрунтовану інвестиційну політику та належно слідкувати за її реалізацією.

Інвестиційна політика банків – це «формування системи цільових орієнтирів інвестиційної діяльності, вибір найбільш ефективних способів їх досягнення»

© Л.Г. Кльоба, 2008.

[1, с. 220]. Інвестиційна політика банків, як фінансовий інструмент впливу на інвестиційну діяльність комерційних банків в Україні, має ще дуже коротку історію розвитку і перебуває у стані становлення. З огляду на це важливим є узагальнення та вивчення не тільки досвіду розробки і реалізації банківської інвестиційної політики, але й передової вітчизняної практики формування стратегії і тактики інвестиційної діяльності банків.

Різні аспекти стратегії і тактики банківського інвестування досліджували вітчизняні і зарубіжні вчені-економісти. Значний внесок у розвиток теорії управління банківською інвестиційною діяльністю зробили М.П. Денисенко, Б.Л. Луців, А.А. Пересада, О.Д. Вовчак, В.І. Грушко, С.К. Реверчук, А.М. Мороз, М.М. Туріанська, Л.О. Примостка та ін.

Однак окремі аспекти цієї проблеми не з'ясовано, в т. ч. й питання, пов'язані з розробкою та реалізацією банками інвестиційної політики.

Усе це зумовило вибір теми даного дослідження.

Метою дослідження є розробка теоретичних і методичних положень та рекомендацій щодо здійснення банківської інвестиційної політики.

Об'єктом дослідження є банківська інвестиційна діяльність в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади щодо розробки та реалізації ефективної банківської інвестиційної політики в умовах ринкової трансформації економіки України.

Інвестиційна діяльність належить до ризикових видів діяльності, тому для ухвалення інвестиційних рішень необхідно:

- по-перше, визначити ризик втрати інвестиційного капіталу шляхом порівняння прийнятного для інвестора рівня ризику і середнього рівня ризику, властивого даним активам;
- по-друге, визначити можливості послаблення інвестиційних ризиків шляхом диверсифікації інвестиційних активів або здійснення альтернативних інвестицій. У даному випадку альтернативні інвестиції можна визначити як вкладення в активи, поведінка яких, за конкретної ситуації, є «діаметрально протилежною» [1, с. 229].

Саме тому, на нашу думку, важливе значення має інвестиційна політика банку – сукупність заходів організації та управління інвестиційною діяльністю, які спрямовані на забезпечення оптимальних обсягів, структури та прибутковості інвестиційних активів.

Важливим елементом інвестиційної політики банків є інвестиційна стратегія та інвестиційна тактика.

Інвестиційна стратегія банку є вихідним пунктом процесу управління і регулювання інвестиційною діяльністю і означає розробку довгострокових цілей інвестиційної діяльності та методів їх досягнення.

Інвестиційна тактика банку – це розробка оперативних, поточних або короткострокових цілей інвестиційної діяльності та методів їх досягнення. Можна сказати, що інвестиційна тактика – це інвестиційна стратегія, деталізована до поточного часового періоду діяльності.

На розробку інвестиційної політики банку впливають як внутрішні, так і зовнішні умови. До внутрішніх умов можна, на нашу думку, включити:

- обсяг і структуру ресурсів банку;
- стадії життєвого циклу банку;
- місію, цілі та завдання розвитку банку;
- дохідність активів банку;
- обсяг витрат на формування та управління інвестиційним портфелем;

– ефективність системи інвестиційної безпеки банку.

Важливою зовнішньою умовою формування інвестиційної політики банку є стан інвестиційного клімату у країні або регіоні та кон'юнктури інвестиційного ринку.

Єдиного методологічного підходу до визначення поняття «інвестиційний клімат» до сьогодні не розроблено. В економічній літературі поняття «інвестиційний клімат» відображає таке:

- сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, які (гальмують) сприяють процесу інвестування народного господарства та окремих підприємств і галузей [2, с. 636–637];
- середовище, в якому відбуваються інвестиційні процеси [3, с. 83];
- сукупність політичних, економічних, юридичних та інших чинників і умов регулювання інвестиційної діяльності, які визначають ступінь ризику інвестицій і можливості їх ефективного використання [4, с. 29; 6, с. 14];
- багатofакторну систему цілеспрямованих вчинків і дій, яка свідомо формується на державному та регіональному рівнях в інтересах ширшого залучення на конкретну територію додаткових ресурсів як у грошовій, так і в матеріальній формах [5, с. 139].

Вважаємо, що оскільки на інвестиційний клімат впливає взаємозв'язаний комплекс законодавчо-нормативних, організаційно-економічних, соціально-політичних та інших чинників, які визначають умови інвестиційної діяльності банків у країні, регіоні, місті, то він визначає, з одного боку, стартові умови для розробки інвестиційної політики банків, а з другого, – є результатом цієї політики.

Інвестиційна політика банків впливає на різні складові інвестиційного клімату. Вона актуалізується через розробку і реалізацію стратегії банківської інвестиційної діяльності. Ефективність банківської інвестиційної політики визначається показниками покращення інвестиційного клімату.

Оцінка інвестиційного клімату банками коливається у межах від сприятливого до несприятливого. Сприятливим вважається інвестиційний клімат, що сприяє активній інвестиційній діяльності банків. Несприятливий інвестиційний клімат підвищує ризик для банків, що веде до затухання їх інвестиційної діяльності. Банки, ухвалюючи інвестиційні рішення, орієнтуються, зазвичай, на оцінки рейтингових агентств і на два параметри: дохідність і ризик.

Поняття банківських інвестицій нерозривно пов'язане із поняттям інвестиційного процесу банку.

Інвестиційний процес банку – це процес здійснення банком інвестиційної діяльності. При здійсненні інвестиційного процесу вирішуються чотири основні питання:

- які інвестиції необхідно здійснювати;
- які обсяги інвестицій;
- в які об'єкти інвестувати ресурси;
- де взяти фінансові ресурси необхідні для здійснення інвестування.

Вирішення цих питань вимагає визначеної послідовності і набору методів, методик і моделей. Сукупність заходів, дій та інструментів називається політикою.

Інвестиційна політика банку – це система заходів, спрямованих на залучення інвестиційних ресурсів та визначення структури і масштабів інвестицій, напрямів їх вкладення у сфери і галузі економіки.

Можливими напрямками здійснення інвестиційної політики банку можуть бути такі [1, с. 223]:

- інвестування з метою отримання доходу у вигляді приросту капіталу в результаті зростання ринкової вартості інвестиційних активів;
- інвестування з метою отримання доходу у вигляді процентів, дивідендів, виплат із прибутку;
- інвестування з метою отримання доходу як першим, так і другим шляхом.

На нашу думку, в рамках чотирьох основних питань інвестиційної політики вирішується ряд завдань:

- оцінка джерел формування інвестиційних ресурсів;
- прогнозування необхідного обсягу інвестицій;
- оцінка інвестиційної привабливості держави, регіону, підприємств;
- формування критеріїв ефективності інвестицій;
- вибір і оцінка об'єктів інвестування;
- контроль за інвестиційним процесом;
- управління інвестиційним процесом.

На наш погляд, процес формування та реалізації інвестиційної політики банку можна подати за такою схемою (рис. 1):

У загальному вигляді інвестиційна політика як інструмент управління банківською інвестиційною діяльністю представлена на рисунку 2.

Інвестиційна політика має з чотири основні складові:

1. Визначення інвестиційних ресурсів. Є три джерела ресурсів: власні, залучені і кредитні. Кожне джерело ресурсів характеризується вартістю і прибутковістю його використання.

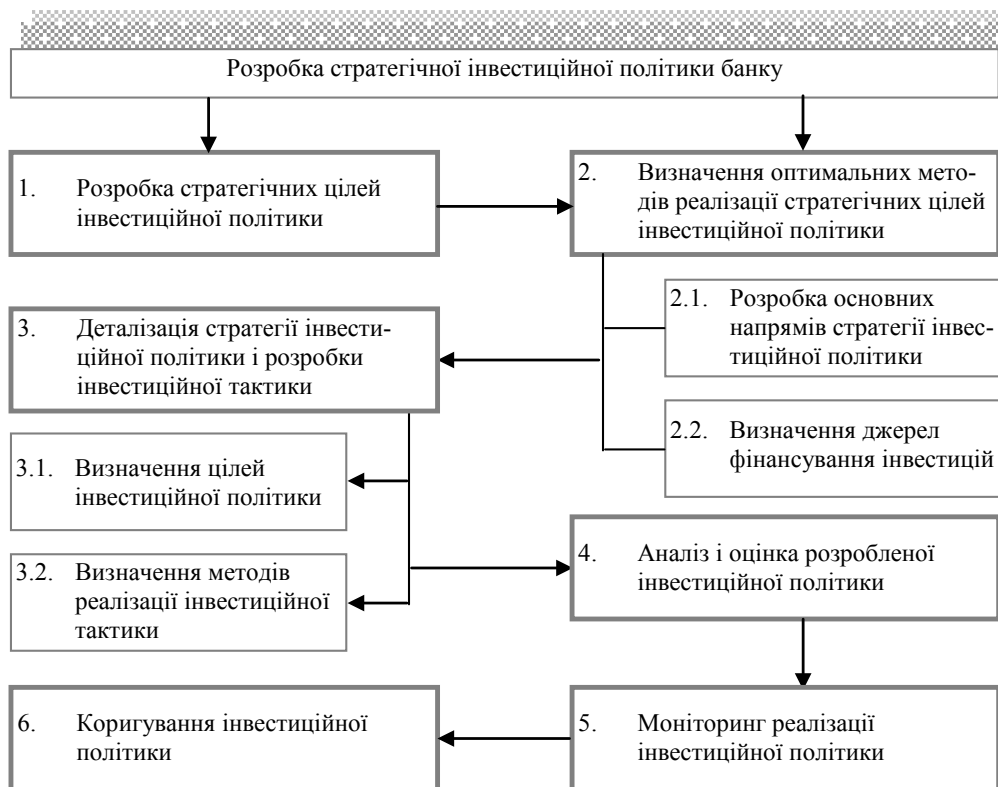

Рис. 1. Алгоритм та стадії процесу формування та реалізації інвестиційної політики банку.

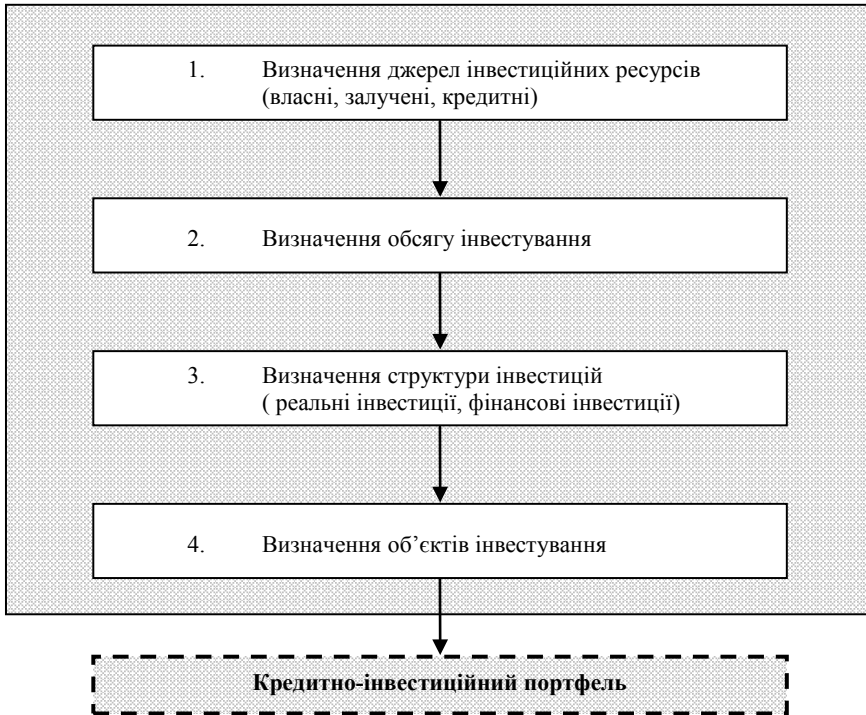

Рис. 2. Складові елементи інвестиційної політики банку

2. Визначення обсягу інвестицій. Обсяг інвестицій може розраховуватись по двох напрямках: залежно від обсягу інвестицій або залежно від об'єкта інвестування.
3. Визначення структури інвестицій. Визначення структури полягає у виборі інвестицій, які можуть бути реальними або фінансовими.
4. Визначення об'єкта інвестування.

На нашу думку, основні етапи розробки та реалізації інвестиційної політики банку повинні включати:

1. Формування окремих напрямів інвестиційної діяльності банку у відповідності зі стратегією його економічного та фінансового розвитку. Розробка цих напрямів повинна вирішувати наступні завдання:

- визначення співвідношення основних форм інвестування на окремих етапах перспективного періоду;
- визначення галузевої спрямованості інвестиційної діяльності;
- визначення регіональної спрямованості інвестиційної діяльності;
- визначення пріоритетних цілей і завдань інвестиційної діяльності на окремих етапах розвитку банку.

2. Дослідження та облік умов зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юнктури інвестиційного ринку. Під час такого дослідження:

- вивчаються правові умови інвестиційної діяльності в цілому та в розрізі окремих форм інвестування («інвестиційний клімат»);
- аналізуються поточна кон'юнктура інвестиційного ринку і фактори, які її визначають;
- прогнозується найближча кон'юнктура інвестиційного ринку в розрізі окремих його сегментів, пов'язаних із діяльністю банку;

3. Пошук окремих об'єктів інвестування і оцінка їх відповідності напрямкам інвестиційної діяльності банку. В процесі реалізації цього напрямку інвестиційної політики:

- вивчаються поточні пропозиції на інвестиційному ринку, відбираються для вивчення окремі реальні інвестиційні проекти і фінансові інструменти, які найбільш повно відповідають напрямам інвестиційної діяльності банку (його галузевої та регіональної диверсифікації);
- розглядаються можливості і умови придбання окремих активів (техніки, технологій) для оновлення складу наявних їх видів;
- проводиться належна експертиза відібраних об'єктів інвестування.

4. Забезпечення високої ефективності інвестицій. Відібрані на попередньому етапі об'єкти інвестування аналізуються з позиції їх економічної ефективності. При цьому для кожного об'єкта інвестування використовується конкретна методика оцінки ефективності. За результатами оцінки проводиться ранжування окремих інвестиційних проектів і фінансових інструментів інвестування за критеріями їх ефективності (дохідності). За інших рівних умов для реалізації відбираються ті об'єкти інвестування, які забезпечують найбільшу ефективність.

5. Забезпечення мінімізації рівня ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю. В процесі реалізації цього напрямку інвестиційної діяльності інвестиційної політики повинні бути в першу чергу ідентифіковані і оцінені ризики, які є у кожному конкретному об'єкті інвестування. За результатами оцінки проводиться ранжування окремих об'єктів інвестування за рівнем ризиків і відбираються для реалізації ті, які за інших рівних умов забезпечують мінімізацію інвестиційних ризиків.

Поряд з ризиками окремих об'єктів інвестування оцінюються фінансові ризики, пов'язані з інвестиційною діяльністю в цілому. Ця діяльність пов'язана із використанням фінансових ресурсів у великих розмірах і, як правило, на тривалих період, що може спричинити зниження рівня платоспроможності банку по поточних зобов'язаннях.

Крім того, фінансування окремих інвестиційних проектів здійснюється за рахунок значного залучення позичкового капіталу, що може призвести до зниження рівня фінансової спроможності банку у довгостроковому періоді. Тому в процесі формування інвестиційної політики потрібно завчасно прогнозувати, який вплив інвестиційні ризики матимуть на дохідність, платоспроможність і фінансову стійкість банку.

6. Забезпечення ліквідності інвестицій. Здійснюючи інвестиційну діяльність необхідно враховувати те, що в силу суттєвих змін зовнішнього інвестиційного середовища, кон'юнктури інвестиційного ринку або стратегії розвитку банку по окремих об'єктах інвестування може різко знизитись дохідність, підвищитись рівень ризиків, знизитись значення інших показників інвестиційної привабливості банку. Це потребуватиме прийняття рішення про своєчасний вихід із окремих інвестиційних програм і реінвестування капіталу. З цією метою по кожному об'єкту інвестування необхідно оцінити рівень ліквідності інвестицій. За результатами оцінки проводиться ранжування окремих реальних інвестиційних проектів і фінансових інструментів інвестування за критерієм їх ліквідності. За інших рівних умов для реалізації відбираються ті з них, які мають найбільший рівень ліквідності.

7. Визначення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів і оптимізація структури їх джерел. У процесі реалізації цього напрямку інвестиційної політики банку прогнозується загальна потреба в інвестиційних ресурсах, які необхідні для

здійснення інвестиційної діяльності в передбачених обсягах, а також визначається можливість формування цих ресурсів за рахунок власних фінансових джерел. Виходячи із ситуації на ринку капіталу визначається доцільність використання в інвестиційній діяльності залучених фінансових ресурсів.

У процесі оптимізації структури джерел формування інвестиційних ресурсів забезпечується раціональне співвідношення власних та залучених джерел фінансування, а також потоків майбутніх платежів з метою недопущення зниження фінансової стійкості і платоспроможності банку.

8. Формування і оцінка кредитно-інвестиційного портфеля банку з урахуванням можливого залучення інвестиційних ресурсів, а також оцінки інвестиційної привабливості окремих об'єктів інвестування. Сформований кредитно-інвестиційний портфель розглядається як сукупність інвестиційних програм та оцінюється за рівнем доходності, ризику та ліквідності.

9. Забезпечення шляхів прискорення інвестиційних програм. Заплановані для реалізації інвестиційні програми повинні бути виконані якомога швидше виходячи із наступних міркувань:

- високі темпи реалізації кожної інвестиційної програми сприяють прискоренню економічного розвитку банку в цілому;
- прискорення реалізації інвестиційних програм скорочує терміни використання залученого капіталу;
- швидка реалізація інвестиційних програм сприяє зниженню систематичного інвестиційного ризику, пов'язаного із зміною кон'юнктури інвестиційного ринку, погіршенням зовнішнього інвестиційного середовища.

Інвестиційна політика банку – це сукупність заходів організації і управління інвестиційною діяльністю, які спрямовані на забезпечення оптимальних обсягів, структури та прибутковості інвестиційних активів.

Вдосконалення підходів щодо розробки інвестиційної політики має у даний час надзвичайно важливе значення для забезпечення подальшого ефективного розвитку комерційних банків України. Результати даного дослідження полягають у приверненні уваги науковців та банкірів до необхідності поглиблення теоретичних засад та розвитку науково-методичних положень щодо розробки та реалізації банками ефективної інвестиційної політики в умовах ринкової трансформації економіки.

Список використаних джерел

1. Игонина Л.Л. Инвестиции: Учебн. пособ. / Под. ред. д.е.н., проф. В.А. Слепова. – М.: Юристъ, 2002. – С. 220-229.
2. Економічна енциклопедія: У трьох т. Т. 1 / Ред. кол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид.центр «Академія», 2000. – С. 636-637.
3. Асаул А. Формування інвестиційного клімату // Економіка України. – 2002. – №4. – С. 83-87.
4. Денисенко М. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах // Економіка України. – 2003. – №1. – С. 28-32.
5. Карпінський Б.А. Інвестиційний клімат України // Фінанси України. – 2001. – №7. – С. 139-148.
6. Государственное регулирование инвестиций. – М.: Наука, 2000. – С. 14-20.
7. Математические модели трансформационной экономики: Учебн. пособ. / Клебанова Т.С., Раевнева Е.В., Стрижиченко К.А., Гурьянова Л.С., Дубровина Н.А. – 2-е изд., стереотип. – Харьков: ИНЖЕК, 2006. – 280 с.

8. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121 – III // <http://www.rada.gov.ua>

Кльоба Л.Г. Інвестиційна політика банків України в умовах ринкової трансформації економіки.

В процесі інвестиційної діяльності важке значення має інвестиційна політика банків – сукупність заходів, інвестиційного менеджменту, які спрямовані на забезпечення оптимальних об'ємів, структури і прибутковості інвестиційних активів. Предложено практичні рекомендації для удосконалення банками процесу розробки і реалізації інвестиційної політики.

Ключові слова: інвестиційна політика банку, інвестиційна програма, трансформація економіки.

Klyoba L.G. Investment Policy of Banks of Ukraine in the Conditions of Market Transformation of Economy.

During realization of investment activity the investment policy of bank – aggregate of measures of investment management, which are directed on the providing of optimum volumes, structure and profitability of investment assets, is of great importance. Practical recommendations have been offered in relation to perfection of development and realization of investment policy process.

Keywords: investment policy of banks, investment programme, transformation of economy.

Надійшло 05.03.2008 р.

УДК 336.77.067.22

М.В. Русін

Економічна сутність довгострокового кредиту та його функції

Розглянуто еволюцію теорій кредиту з метою визначення його економічної сутності. Узагальнено теоретичні підходи до поняття «довгостроковий кредит» у сучасній вітчизняній економічній науці та визначено його функції.

Ключові слова: довгостроковий кредит, функції кредиту, теорії кредиту, банки.

Кредит активно впливає на всі процеси суспільного відтворення: сприяє розширенню виробництва та реструктуризації окремих галузей економіки, забезпечує безперервність кругообігу основного та оборотного капіталу, відіграє значну роль в організації грошових розрахунків. З розвитком ринкових відносин в Україні роль кредиту в суспільстві підвищується.

Аналіз статистичних даних діяльності банківської системи України показав, що розмір довгострокових кредитних вкладень на сьогодні є не достатнім для забезпечення економіки інвестиційними ресурсами для промислово-інноваційного розвитку, сприяння реформуванню і розвитку сільського господарства тощо.

© М.В. Русін, 2008.